

A LOVAK

(CAII)

Az első napon megvertem az egyik gyermeket, és megharaptam az óvónő kezét. Pár nappal később bedobtam az ablakot egy fa játékszerrel, és az üveg miszlikbe tört. De a legnagyobb fegyvertényem az volt, hogy megpróbáltam felgyújtani az óvodát.

„Apukám tűzoltó, jön, s eloltja” – mondtam az óvónőnek, amikor kicsavarta kezemből a gyufásdobozt.

Végül az enyéim úgy döntöttek, hogy még nem vagyok eléggé érett a közösségi élethez, és kivettek az oviból. Boldog voltam. Csendesen játszottam naphosszat a szőnyegre tett fenyőágak között rejtőzködő cowboyokkal és indiánokkal. Soha nem tudtam, melyikükkel tartsak, úgyhogy a végén mindegyiküket kinyírtam. Csupán a lovak maradtak életben. Összebarátkoztak, és úgy döntöttek, együtt élnek, míg meg nem halnak, fenyőágak rejtekében.

Aztán iskolás lettem, majd pionír is. Talán kommunista is lett volna belőlem, ki tudja. Hiába fényezném magam, nem vagyok hőstípus.

Egy napon, amikor éppen közeledett március 8-a, a tanítónőnk azt javasolta nekünk, hogy lepjük meg anyukánkat.

„Mondjátok azt neki, hogy szófogatlanok voltatok, ezért szülői értekezletre kell jönnie.”

Mindegyik diáknak meg kellett tanulnia egy-egy verset az anyákról. Nekem egy olyan jutott, amelyet Veronica Porumbacu írt:

„Az éjben kigyúltak a csillagok.
Fényükhöz, lám, milyen közel vagyok!
Csak kinyújtom feléjük a kezem,
Máris ott vannak a tenyeremen.
Édesanyám, ma van a te napod,
akarsz ajándékba egy csillagot?”

Pionír-egyenruhába kellett öltöznünk, a tanítónőnk figyelmeztetett, hogy ez kötelező, úgyhogy aznap reggel titokban keresgélni kezdtem ehhez az inget és a nyakendőt. Utóbbit megtaláltam, előbbinek, úgy tűnt, nyomra veszett. Végül átvillant a fejemen, hogy nézzem meg a szennyestartó kosárban is. Ott volt, istentelenül gyűrötten. Beleszuszkoltam az iskolástáskámba, és útnak indultam.

Amikor beértem az iskolába, a mosdóban átöltöztem, és többször végigsimítottam vizes tenyérrel az ingemen, hiábavaló igyekezettel, hogy kisimítsam. Makacsul nem akart másképpen kinézni, mint egy elefánt által megtaposott rongy.

Tizenegy órákor az anyukákat beengedték az osztályterembe. A tanítónő két sorban állított fel minket a tábla előterében, amely fölött Nicolae Ceaușescu elvtárs portréja csüngött. A pódiumon, a hátsó sorban, az alacsonyabb termetűek álldogáltak, köztük én is.

Anyukám, aki azt hitte, azért jön, hogy megtudja, mi a vétkem (ellentmondást nem tűrően megtagadtam a választ, amikor kérdezte, hogy „mit tettem”), közönséges fekete nadrágot húzott, eléggé elhasznált, sötét megyszínű viharkabátot vett magára, a feje köré pedig egy fekete csipkesálát tekert, amitől úgy festett, mint egy spanyol özvegy. A többi nő ragyogott, sokszínűek és vidámak voltak. Az osztálytársaim ezek szerint nem fogták be a szájukat. Csupán én tartottam be egy az egyben azt, amit a tanítónő kért tőlünk. De nem érdekelt. Nem tudtam levenni a szemem anyukámról, és alig vártam, hallhassa, amint elmondom a verset.

Amikor sorra kerültem, hangosan és tisztán szavaltam a sorokat, kidüllesztett mellem, és amikor befejeztem, könnyek szöktek a szemembe. A boldogságtól, a szeretettől.

– Te marha! – mondta anyukám a hazaúton. – Az összes nyomorult elegánsan kiöltözött, csak én néztem ki úgy, mint egy riherongy. Te pedig aztán...?! Mintha a macska megette volna a nyelved. Miért nem figyelmeztettél előre, jóember, miért?!

A tó mellett mentünk, anyukám ordibált, én már egy ideje nem hallgattam, mit mond. Meg akartam halni. Addig még sohasem – és azután sem – volt ennyire gonosz velem. Próbáltam megérteni, végül aztán megbocsátottam neki, hiszen senki más, csupán én köteleztem arra, hogy spanyol özvegygé váljon, én, a gyűrt pionír.

Hazaérve bezárkóztam a szobámba, és a csempekályha kis ajtaját résnyire nyitva, a tűzbe dobtam egyenként az összes lovat. Néztem, ahogyan elolvadnak, felismerhetetlenné torzulnak. A konyhából fiókhuzigálás zaja, tányérok és evőeszközök csörömpölése, ide-oda ráncigált és csapkodott székek lármája szűrődött be.

– Mossál kezet, és gyere enni! – kiáltotta anyukám.

– Jövök mindjárt – válaszoltam.

Becsuktam a kályhaajtót, és bementem a fürdőbe.

– Mi a franc bűzlik így?! – hallottam apukámat, amint kikiabál a szobájából.

Lábujjhegyre álltam, és megszemléltem magam a mosdókagyló fölötti tükörben.

– A lovak azok – feleltem, és elzártam a vízcsapot.

A BARÁT (PRIETENUL)

Öt év telhetett el azóta, hogy legutóbb láttam őt. És valószínűleg elmúlt volna még ki tudja, hány, ha a véletlen nem úgy hozza, hogy ismét találkozunk. Úgy viselkedett, mintha egy nappal korábban köszöntünk volna el egymástól. Az igazság az, hogy nem változott semmit: ugyanaz a sportos alkat, változatlanul tökéletes mosoly, derűlátó, hollywoodi. Én veszítettem egy picit a rugalmasságomból. „Ember, hogy meghíztál!...”, állapította meg azonnal, amint szemügyre vett, és még szerencsésnek mondhatom magam, hogy nem kötött bele kezdő kopaszodásomba is. Úgy éreztem, fel kéne háborodnom,

Pokol – Dante nyomán – színes linómetszet

de a barátom bizzar viselkedése lenyűgözött. Valamiféle felsőbbrendű egoizmusnak tűnt. Öt évvel korábban, amikor elmondtam neki, hogy nősülök, koppant a válassza: „Akkor ennyi, az életed véget ért!” Ezúttal is, újból engedtem, hogy elbűvöljön az a profi gyilkoshoz méltó magabiztossága, amellyel kinyilvánította függetlenségét mindenkitől és mindentől. Szerettem volna, ha én is ennyire hidegvérű vagyok, ha lenne önuralmam ahhoz, hogy ne éljek át olyan érzelmeket, amelyek sebezhetővé tesznek, másképp mondván, hogy ne érzem szükségét annak, hogy együtt éljek valakivel. „Na és hogy megy a házasság? Még nem untad meg?”, kérdezte ugyanolyan élesen. Esetlenül megjátszott nyugodtsággal válaszoltam: „Boldog vagyok!” „Ez nagyon jó”, mondta, és nem tudtam, hogy gúnyt űz-e belőlem vagy őszinte a szava. Mindig minden nagyon egyszerűnek tűnt számára, ezt vagy azt, így vagy úgy kell tenni, és kész, nem volt középút, kompromisszum vagy bizonytalankodás, a világ fehér és fekete színekben mutatkozott, egyik oldalon a szabad emberek, a másikon a szokványosak, akiknek nincs mersük a sorsra bízni önmagukat, hanem keresik a módját annak, hogy lehorgonyozzanak, mert arra vágnak, hogy valami biztosat birtokoljanak, lébecolva valamilyen langyos helyzetben. Nem, nem lehetett őszinte. Annyiszor kifejtette, hogy neki a párban élés nem egyéb, mint egy ketrec, és meg kell győződnie ma-

gad, hogy jó ebben lenni, és arról is, hogy a társadnak nincsenek meg azok a hibái, amelyek nyilvánvalóan megvannak neki. Beültünk egy bárba, és folytattuk a beszélgetést. A barátom egyik kést a másik után dobálta, és mindegyikkel telibe talált engem, még csak nem is súrolták a színes lufikat, amelyekkel olyan szépen körbepástyáztam magam. Csorgott a vérem, és én elbűvölten mosolyogtam. Aztán a barátom ismét felszívódott. Úgy hírlett, egy északi országba ment. Az életem viszonylag lassan gördült, olyan volt, mint sokaké, egy gyermek, háromszobás, duplakomfortos tömbházlakás egy munkásnegyedben, hétközben munkába jártam, hétvégén kimentem a feleségemmel a városba, találkoztunk a barátainkkal, nyaranta tengerpartra, telente a hegyekbe, jó volt így, de sokszor gondoltam a barátomra, és hosszasan elképzeltem azt a hűvös szabadságot, amelyben része van, a csodálatos hó- és jégmezőket, az óriási tereket, láttam magam előtt a csillogóan élénk szemeket, kipirult arcokat, őt magát ebben a világban, karcsú testalkatával, láttam, amint boldog, semmi és senki által meg nem rontva, a korlátok nélküli élet virtuozaként. A feleségem észlelte melankolikus ábrándozásaimat, de mindenféle ürügyet kitaláltam hozzájuk. Lényegében nem is zavarta mindez, csak aggodónak tűnt miattam. A ragaszkodás jele ez is. Nem próbált vallomásra bírni. Diszkrét nő volt, nem tört be ajtóstól a lelkivilágomba, tudtam lélegezni mellette. Szerettem őt, a gyermekünket is. Nem kellett tartania semmitől engem illetően. A barátom emlékéitől viszont képtelen voltam szabadulni. Saját létem középszerűsége még inkább őt hozta minduntalan a tudatom felszínére. A fejemben visszhangzó szavai egyre hosszabb vájatokat ástak a tudatomban, úgy tűnt, hogy ezek előbb-utóbb menthetetlenül berogyasztják az értelmem, és végül összeomlik. Gyűlöltem a tömbházat, ahol laktunk, az undorítóan ronda negyedet, a szomszédok akasztófavirág-arcát. A frusztrációim kitarító ostromától egyre csak dagadt bennem a düh. Aztán egyszer csak viszont láttam a barátomat. Ismét úgy tért haza, hogy nem szólt nekem erről. Egy napon viszont magához hívott. Remegve léptem be a kórház ajtaján, az egész egyszerűen abszurdnak tűnt számomra. Egy kis kórteremben találtam rá, egyedül feküdt ott. Elmosolyodott, amikor meglátott. Mélyen beesett szemekkel nézett rám, a tekintete már nem igazán közölt értelmezhetőt. Volt valami szüntelenül szánalmas a nézésében, a megdermedt irtózat tükröződése, mintha egy levágott, megnyúzott bárány pillantása lenne a mészárszék polcáról. Nyilvánvalóan a halál, amely hamarosan, idő előtt elragadja, nem cáfolja meg szabadsága hitelességét. És azt sem éreztem, hogy valamilyen módon lennék a győztes. Nézettem őt, és ismét különös lenyűgözöttség vett erőt rajtam. Hiszen ő ennyire különleges módon tud eltűnni. Az én halálom szokványos lesz, ebben biztos voltam. És ekkor rádöbbentem. Miután a barátom felvilágosított arról, hogy milyen az igazi élet, most eljött a pillanat, hogy a halálról beszéljen nekem. Egyszerre csodáltam és irigyeltem azért az erőért, amellyel képes ennyire határozott lenni. Nem tűnt meglepettnek amiatt, ami történik vele, minden a dolgok logikájába illeszkedett. Egy igazi halál, ezt sugallták tágra nyílt szemei, *egy olyan halál, amelyben neked nem lehetne részed.*

Szonda Szabolcs fordításai

CIPRIAN MĂCEȘARU (1976, Câmpina): író, költő. 2007-ben debütált egy vers- és egy interjúkötettel, azóta több vers- és (rövid)próza-kötetét adták ki, valamint irodalmi naplóval is jelentkezett. Antológiákban szerepel, a bukaresti Accente kulturális folyóirat alapítója és lapigazgatója, valamint a kortárs magyar irodalmi műveket is román fordításban megjelentető Next Page könyvkiadó létrehozója és vezetője. Fenti írásai a *Și se făcu întineric* (És akkor sötét lett) című kötetéből származnak (Next Page, 2018).